DOI: *10.29252/rbs.19.3.529*

Journal of Research in Behavioral Sciences

Year 2021, Volume 19, Issue 3

Development of a Causal Model of Marital Forgiveness based on Emotional Intelligence and Spiritual Intelligence with a Mediating role of Differentiation

Bahareh Famil Motaghi[1], **Mahmoud Goudarzi**[2], **Kaivan Kakabaraei**[3]

1. Ph.D. Student in Counseling, Department of Psychology, Sanandaj Branch, Islamic Azad University, Sanandaj, Iran
2. (Corresponding author)* Department of Family Counseling, Sanandaj Branch, Islamic Azad University, Sanandaj, Iran.
3. Department of Psychology and Consulting, Kermanshah Branch, Islamic Azad University, Kermanshah, Iran

Abstract

Aim and Background: Marital forgiveness is one of the most important factors in marital satisfaction and is considered an effective variable in resolving marital conflicts and increasing marital satisfaction. The main purpose of this study was to develop a causal model of marital forgiveness based on emotional intelligence and spiritual intelligence with the mediating role of marital differentiation.

Methods and Materials: The present study was a correlation in the form of structural equations. The statistical population included married women aged 25 to 45 years in Hamadan, from which 408 people were selected by cluster random sampling. They all completed questionnaires on marital forgiveness, spiritual intelligence, emotional intelligence, and marital differentiation. A structural equation test using PLS software was used to analyze the data.

Findings: The results showed that there is a direct positive relationship between emotional intelligence (0.102) and spiritual intelligence (0.286) of couples with marital forgiveness. The relationship between couples' spiritual intelligence and their level of differentiation is direct, negative, and significant (-0.139). Also, the relationship between the level of differentiation (-0.348) and marital forgiveness of couples is direct and the relationship between the two variables is negative. The level of differentiation of couples has a mediating effect on the relationship between emotional intelligence and marital forgiveness (-0.07) and also the relationship between spiritual intelligence and marital forgiveness (0.048).

Conclusions: According to the research results, it can be said that the causal model of marital forgiveness based on emotional intelligence and spiritual intelligence with the mediating role of differentiation has a good fit and therefore the knowledge of counselors, psychologists, and experts about these variables can be helpful.

Keywords: Causal model of Marital Forgiveness, Emotional Intelligence, Spiritual Intelligence, Differentiation

Citation: Famil Motaghi B, Mahmood G, Kakabaraei K. **Development of a Causal Model of Marital Forgiveness based on Emotional Intelligence and Spiritual Intelligence with a Mediating role of Differentiation**. Res Behav Sci 2021; 19(3): 529-539.

* **Mahmood Godarzi**
Email: mg.sauc@gmail.com

[Downloaded from rbs.mui.ac.ir on 2026-11-20]
[DOR: 20.1001.1.17352029.1400.19.3.14.5]
[DOI: 10.52547/rbs.19.3.529]

تدوین مدل علّی بخشودگی زناشویی بر اساس هوش هیجانی و هوش معنوی با نقش واسطه‌ای تمایزیافتگی

بهاره فامیل متقی[۱]، محمود گودرزی[۲]، کیوان کاکابرائی[۳]

۱- دانشجوی دکتری مشاوره، گروه روانشناسی، واحد سنندج، دانشگاه آزاد اسلامی، سنندج، ایران.

۲- (نویسنده مسئول)* گروه مشاوره خانواده، واحد سنندج، دانشگاه آزاد اسلامی، سنندج، ایران

۳- گروه روانشناسی و مشاوره، واحد کرمانشاه، دانشگاه آزاد اسلامی، کرمانشاه، ایران.

[Downloaded from rbs.mui.ac.ir on 2026-11-20]

[DOR: 20.1001.1.17352029.1400.19.3.14.5]

[DOI: 10.52547/rbs.19.3.529]

چکیده

زمینه و هدف: بخشودگی زناشویی یکی از مهم‌ترین عوامل مؤثر در رضایت زناشویی و به‌عنوان متغیری مؤثر در حل تعارضات زناشویی و افزایش رضایت زناشویی در نظر گرفته می‌شود. هدف اصلی این پژوهش، تدوین مدل علّی بخشودگی زناشویی بر اساس هوش هیجانی و هوش معنوی با نقش واسطه‌ای تمایزیافتگی زوجین بوده است.

مواد و روش‌ها: پژوهش حاضر از نوع همبستگی به شیوه معادلات ساختاری بود. جامعه آماری شامل زنان متأهل ۲۵ تا ۴۵ ساله شهر همدان بوده که از بین آن‌ها تعداد ۴۰۸ نفر به روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای انتخاب شدند. همه آن‌ها پرسشنامه‌های بخشش زناشویی، هوش معنوی، هوش هیجانی و تمایزیافتگی زوجین را تکمیل کردند. برای تحلیل داده‌ها از آزمون معادلات ساختاری به کمک نرم‌افزار PLS استفاده شد.

یافته‌ها: یافته‌ها نشان داد بین هوش هیجانی (۰/۱۰۲) و هوش معنوی (۰/۲۸۶) زوجین با بخشودگی زناشویی رابطه مستقیم مثبت وجود دارد. مسیر رابطه بین هوش معنوی زوجین و سطح تمایزیافتگی آن‌ها مستقیم، منفی و معنی‌دار است (۰/۱۳۹-). همچنین مسیر رابطه بین سطح تمایزیافتگی (۰/۳۴۸-) و بخشودگی زناشویی زوجین مستقیم و رابطه بین دو متغیر منفی است. سطح تمایزیافتگی زوجین بر رابطه بین هوش هیجانی و بخشودگی زناشویی (۰/۰۷-) و همچنین رابطه بین هوش معنوی و بخشودگی زناشویی (۰/۰۴۸) زوجین اثر میانجیگری دارد.

نتیجه‌گیری: با توجه به نتایج پژوهش می‌توان گفت مدل علی بخشودگی زناشویی بر اساس هوش هیجانی و هوش معنوی با نقش واسطه‌ای تمایزیافتگی از برازش خوبی برخوردار است و لذا آگاهی مشاوران، روانشناسان و متخصصان از این متغیرها می‌تواند کمک‌کننده باشد.

واژه‌های کلیدی: مدل علّی بخشودگی زناشویی، هوش هیجانی، هوش معنوی، تمایزیافتگی.

ارجاع: فامیل متقی بهاره، گودرزی محمود، کاکابرائی کیوان. **تدوین مدل علّی بخشودگی زناشویی بر اساس هوش هیجانی و هوش معنوی با نقش واسطه‌ای تمایزیافتگی.** مجله تحقیقات علوم رفتاری ۱۴۰۰؛ ۱۹(۳): ۵۳۹-۵۲۹.

*- **محمود گودرزی**

رایانامه: mg.sauc@gmail.com

مقدمه

بخشودگی زناشویی یکی از عوامل مرتبط با صمیمیت، تعهد و کاهش تعارضات زناشویی و به‌طورکلی یکی از مهّم‌ترین عوامل مؤثر در رضایت زناشویی محسوب می‌شود. بخشودگی به شکل‌های مختلفی تعریف شده است. در یکی از معتبرترین تعاریف، بخشودگی به‌عنوان تغییر میان فردی و اجتماعی مثبت، در مقابل خطایی که در حوزه میان فردی قرار دارد بیان شده است (۱). نیکنام و فاضلی (۲) در پژوهشی رابطه بخشودگی و رضایت زناشویی با بهزیستی معنوی زوجین را مورد تائید قرار دادند. مرسلی ,و همکاران (۳) به این نتایج دست یافتند که یکی از راه‌هایی که به فرد خیانت دیده کمک می‌کند تا اثرات این عواقب را بر روی خود و روابطش کنترل کند، بخشودگی است. در محیط‌های بالینی بخشودگی به‌عنوان یک راهبرد درمانی برای کاهش خشم و رنج عاطفی ناشی از خیانت مورداستفاده قرار می‌گیرد. شیخ اسمعیلی و همکاران (۴) در پژوهشی نشان دادند، متغیرهای بخشودگی زناشویی و انسجام خانواده باهم می‌توانند ۵۱ درصد تغییرات بهداشت روان را پیش‌بینی کنند . نتایج پژوهش اُراتینکال و وانستنوگن (۵) تأثیر بخشش بر رضایت زناشویی را تأیید کرده است. گودرزی (۶) در پژوهشی دریافت تمایزیافتگی و عملکرد خانواده پیش‌بین منفی برای خیانت زناشویی هستند ولی دلزدگی زناشویی نقش مثبتی در پیش‌بینی خیانت دارد.

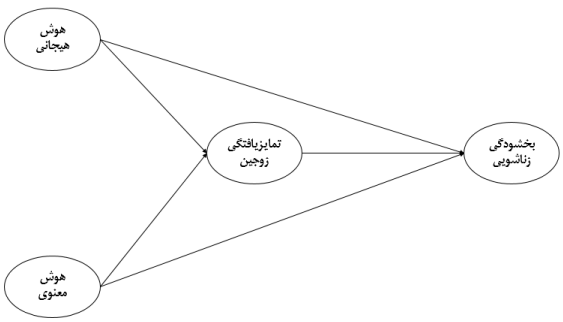
یکی از عواملی که می‌تواند در کاهش تعارضات زناشویی نقش فعالی را بازی کند تمایزیافتگی زوجین است (۷). تمایزیافتگی توانایی فرد در تفکیک فرایندهای عقلی و احساسی و صمیمیت و خودمختاری خویش از دیگران است (۸). تمایزیافتگی می‌تواند بر میزان بخشودگی زناشویی نیز تأثیر بگذارد. حسینی قیداری و همکاران (۹)، نشان داد؛ باورهای غیرمنطقی ارتباطی، تمایزیافتگی فردی و سرخوردگی زناشویی از عواملی است که باعث به وجود آمدن گرایش طلاق در مردان می‌شود. کاظمیان و همکاران (۱۰) رابطه مثبت بین تمایزیافتگی، معناداری زندگی و بخشودگی با رضایت زناشویی را تائید کردند. نتایج پژوهش یزدانی طهمورساتی (۱۱) نشان داد، رابطه بین تمایزیافتگی، بخشندگی و تعارض زناشویی با دلزدگی زناشویی و رابطه بین تمایزیافتگی و بخشندگی با تعارض زناشویی نیز معنادار بودند. رنجبر و همکاران (۱۲) به این نتایج دست یافتند که تمایزیافتگی و هوش هیجانی بالا در بسیاری مسائل از ایجاد مشکلات بیشتر در زندگی جلوگیری می‌کند و ازدواج پایداری را به دنبال دارد. سعادتی و همکاران (۱۳) در پژوهشی نشان داد بین تمایزیافتگی، روان‌رنجوری و بخشودگی با دلزدگی زناشویی رابطه وجود دارد.

از دیگر متغیرهای مرتبط با بخشودگی زناشویی، هوش هیجانی و هوش معنوی زوجین است. هوش هیجانی یا هوش اجتماعی شامل ۴ مهارت است: ۱) خودآگاهی (توانایی برای درک احساسات و حالات خلقی فرد تا بتواند همیشه بر افکار و احساسات خود نظر داشته و آن‌ها را درک کند)؛ ۲) خودگردانی یا مدیریت عواطف (مهارتی است که به فرد کمک می‌کند تا احساسات خود را به‌صورت مناسب و جامعه‌پسندانه نشان دهد و بتواند عصبانیت، ناراحتی و ترس خود را کنترل کند)؛ ۳) آگاهی اجتماعی و انگیزش توانایی درک احساسات دیگران و استفاده از احساسات خود برای حرکت در جهت دستیابی به اهداف؛ ۴) مهارت‌های اجتماعی (مهارت ارتباط با دیگران در موقعیت‌های مختلف اجتماعی و توانایی رابطه با توجه به احساسات فرد یا همان ظرفیت اجتماعی) (۱۴). غلامی (۱۵) نشان داد که بین بخشش زناشویی و تنظیم هیجانی با کارآمدی خانواده رابطه مثبت معنی‌داری مشاهده می‌شود. امانی و همکاران (۱۶)، در پژوهشی نشان دادند؛ هوش هیجانی به‌طور معنی‌داری، بخشودگی را پیش‌بینی می‌کند. نتایج استاپ و همکاران (۱۷)، حاکی از آن است که آموزش بخشودگی، احساس همدلی با شخص خاطی و سازگاری را افزایش و خشم و تعارض را کاهش می‌دهد.

همچنین هوش معنوی دربرگیرنده آگاهی و یادگیری انسان است. هوش معنوی به‌طور گسترده آستانه تحمل افراد در دنیای متلاطم شهرنشینی و دنیای مادی را بالا می‌برد و به مدیریت تعارض و آرام ماندن محیط کار و زندگی کمک می‌کند. اهمیت هوش معنوی به این دلیل است که به افراد کمک می‌کند عمیق‌ترین و درونی‌ترین منبع وجودی‌شان را که باعث توانایی رویارویی با مشکلات، قدرت تحمل و سازگاری در آن‌ها می‌شود کشف کنند (۱۸). رجبی و همکاران (۱۹) در پژوهشی نشان دادند هوش هیجانی و تمایزیافتگی خود، متغیرهای واسطه پاره‌ای می‌باشند. زیرا بهزیستی معنوی هم به‌طور غیرمستقیم از طریق تقویت هوش هیجانی و تمایزیافتگی خود و هم به‌طور مستقیم می‌تواند رضایت زناشویی را تقویت کند. بخشودگی به‌عنوان متغیری مؤثر در حل تعارضات زناشویی و افزایش رضایت زناشویی در نظر گرفته می‌شود (۲۰). بخشودگی

[Downloaded from rbs.mui.ac.ir on 2026-11-20]
[DOR: 20.1001.1.17352029.1400.19.3.14.5]
[DOI: 10.52547/rbs.19.3.529]

زناشویی، تعاملات منفی زوجین را از میان می‌برد و آن‌ها را در اتحادی دوباره به هم نزدیک می‌کند. نتیجه چنین اتحادی افزایش رضایت از زندگی مشترک و تلاش منطقی برای حل تعارض‌های اجتناب‌ناپذیر زندگی مشترک است که درنتیجه زوجین می‌توانند عملکرد سالم خود را بازیابی کنند و این الگو علاوه بر تضمین سلامت روان در نسل‌های بعدی هم تداوم یابد (۲۱). بخشودگی زناشویی در زندگی مشترک و بقاء و ثبات خانواده از اهمیت بسیار بالایی برخوردار است و فعالان حوزه مطالعات خانواده و صاحب‌نظران تربیتی باید به دنبال دستیابی به روش‌ها و راهکارهای مؤثر بر افزایش بخشودگی زناشویی باشند. نقش بنیادین خانواده و تأثیرگذاری وضعیت خانواده در بخش‌های مختلف اجتماعی و همچنین کمبود پژوهش‌های جامع و کاربردی در زمینه بهبود کیفی روابط زن و مرد در خانواده‌ها، انجام این پژوهش را ضروری نموده است. نتایج این پژوهش می‌تواند در آموزش زوجین در معرض ناسازگاری و جدایی و همچنین دختران و پسران در شرف تشکیل خانواده و ازدواج مورد استفاده قرار گیرد، مشاوران و پژوهشگران می‌توانند از نتایج این پژوهش به‌خوبی بهره‌مند گردند؛ بنابراین پژوهش حاضر به دنبال پاسخگویی به این سؤال است که آیا مدل علی بخشودگی زناشویی بر اساس هوش هیجانی و هوش معنوی با نقش واسطه‌ای تمایزیافتگی از برازش مناسبی برخوردار است؟

شکل ۱. مدل مفهومی پژوهش

مواد و روش‌ها

این پژوهش ازنظر هدف کاربردی و ازنظر اجرا کمی است. پژوهش حاضر از نوع همبستگی به شیوه معادلات ساختاری صورت گرفت. جامعه آماری پژوهش زنان متأهل ۲۵ تا ۴۵ ساله شهر همدان بوده که تعداد آنان مطابق با سالنامه آماری سال ۱۳۹۵ حدود ۳۰ هزار نفر است. نمونه آماری این پژوهش با توجه به اینکه نوع روش تحقیق، معادلات ساختاری و هدف تعیین رابطه بین چهار متغیر هوش هیجانی، هوش معنوی، سطح تمایزیافتگی و بخشودگی زناشویی است ۴۰۸ نفر در نظر گرفته شده است. صاحب‌نظران تعداد حجم نمونه لازم را در این قبیل پژوهش‌ها، حداقل سه برابر تعداد گویه‌های پرسشنامه‌ها مطرح نموده‌اند. با توجه به تعداد گویه‌های پرسشنامه‌های پژوهش شامل هوش هیجانی (۳۳ گویه)، هوش معنوی (۲۴ گویه)، تمایزیافتگی (۴۵ گویه) و بخشودگی زناشویی (۴۰ گویه)، جمعاً ۱۴۳ گویه، حجم نمونه با ضریب ۳ تعداد ۴۲۶ نفر تعیین شده است که از بین زنان شاغل در بخش‌های دولتی به روش در دسترس انتخاب شده‌اند. از این تعداد ۱۸ پرسشنامه ناقص پاسخ داده شده بودند که از جمع پرسشنامه‌ها خارج و ۴۰۸ پرسشنامه تحلیل شده است.

پرسشنامه هوش معنوی: این پرسشنامه توسط کینگ (۲۰۰۸) طراحی شد (۲۲). پرسشنامه دارای ۲۴ گویه است و چهار بعد تفکر انتقادی، تولید معنای شخصی، آگاهی متعالی و توسعه حالت هوشیاری را اندازه می‌گیرد. نمره‌گذاری پرسشنامه با توجه به طیف لیکرت ۵ گزینه‌ای از کاملاً مخالفم=۱ تا کاملاً موافقم=۵ تشکیل شده است. معلمی و همکاران (۲۳) ضریب اعتبار پرسشنامه را به روش آلفای کرونباخ ۰/۸۴ گزارش کرده است. در پژوهش حاضر میزان آلفای کرونباخ پرسشنامه ۰/۹۲ به دست آمد.

پرسشنامه هوش هیجانی: این ابزار توسط شوت و همکاران (۱۹۹۸) تهیه شده است (۲۴). پرسشنامه شامل ۳۳ جمله خودتوصیفی می‌باشد و سه جنبه، ارزیابی و شناسایی و ابزار هیجان، اداره و تنظیم هیجان و بهره‌وری هیجان را اندازه‌گیری می‌کند. شیوه امتیازدهی این پرسشنامه به‌صورت طیف لیکرت ۵ گزینه‌ای از کاملاً مخالفم=۱ تا کاملاً موافقم=۵ می‌باشد. گویه‌های ۵، ۲۸، ۳۳ به‌صورت معکوس نمره‌گزاری می‌شوند. روایی و پایایی پرسشنامه توسط پژوهشگران متعدد موردبررسی و تائید قرار گرفته است و ضریب آلفای کرونباخ محاسبه‌شده در این پژوهش ۰/۸۴ به دست آمده است.

پرسشنامه بخشودگی: این پرسشنامه برای بررسی میزان بخشایش در بین زوجین در سال ۱۹۹۸ توسط پولارد و همکاران ساخته‌شده و شامل ۴۰ عبارت است (۲۵). مقیاس سنجش بخشایش شامل پنج خرده مقیاس است که عبارت‌اند از: واقع‌بینی، تصدیق، جبران عمل، دلجویی کردن و احساس بهبودی یا سبک‌بالی. هر خرده مقیاس شامل ۸ سؤال می‌باشد.

[Downloaded from rbs.mui.ac.ir on 2026-11-20]
[DOR: 20.1001.1.17352029.1400.19.3.14.5]
[DOI: 10.52547/rbs.19.3.529]

نمره‌گذاری پرسشنامه بر اساس طیف لیکرت به ترتیب به گزینه‌های، تقریباً همیشه همین‌طور بود، اغلب اوقات همین‌طور بود، به‌ندرت همین‌طور بود و ابداً این‌طور نبود، نمرات ۴ تا ۱ اختصاص یافته است و برخی سؤالات نمره‌گذاری برعکس دارند. روایی و پایایی پرسشنامه توسط پژوهشگران مورد تائید قرار گرفته و ضریب آلفای محاسبه‌شده در این پژوهش برابر با ۰/۸۳ به دست آمد.

پرسشنامه تمایزیافتگی خود: این پرسشنامه یک پرسشنامه ۴۵ سؤالی است که توسط اسکورن و فریدلندر (۱۹۸۹) تهیه شده (۲۶) و تمرکز اصلی آن روی ارتباطات مهم زندگی و ارتباطات جاری افراد با خانواده اصلی است (۲۷). نمره‌گذاری این پرسشنامه با مقیاس لیکرت در یک طیف ۶ گزینه‌ای درجه‌بندی شده است. نمره ۱ به گزینه «اصلاً در مورد من صحیح نیست» تا نمره ۶ که به گزینه «خیلی در مورد من صحیح است» اختصاص می‌یابد. روایی و پایایی این پرسشنامه در پژوهش‌های قبلی مورد تائید قرار گرفته است و ضریب آلفای کرونباخ موردمحاسبه این پژوهش ۰/۹۱ است.

پس از مشخص شدن جامعه و نمونه پژوهش و توزیع پرسشنامه‌ها، اطلاعات لازم جمع‌آوری و وارد نرم‌افزار شد.

روش آماری

برای تجزیه‌وتحلیل داده‌ها از روش تحلیل مسیر و معادلات ساختاری با استفاده از نرم‌افزار SPSS و Smart Pls استفاده شده است.

یافته‌ها

در پژوهش حاضر تعداد ۴۰۸ نفر قرار داشتند. میانگین و انحراف معیار سن افراد نمونه ۰/۷۹±۳۳/۸۳ بود. در جدول زیر میانگین و انحراف استاندارد متغیرهای پژوهش ارائه شده است.

جدول ۱. شاخص‌های توصیفی متغیرهای پژوهش

متغیرها	میانگین	انحراف معیار
هوش هیجانی	۳/۸۸	۰/۵۳
هوش معنوی	۴/۰۳	۰/۳۷
تمایزیافتگی زوجین	۳/۶۵	۰/۶۷
بخشودگی زناشویی	۳/۰۸	۰/۳۴

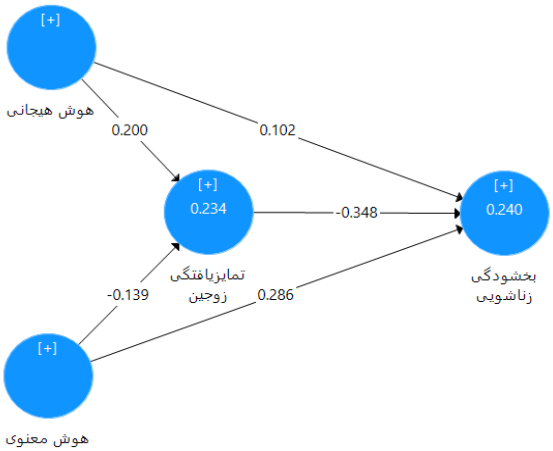
همان‌طور که در جدول فوق مشاهده می‌شود، میانگین و انحراف معیار متغیرها ارائه شده است. در ادامه یافته‌های مربوط به ماتریس همبستگی متغیرهای پژوهش آمده است.

جدول ۲: ماتریس همبستگی متغیرهای پژوهش

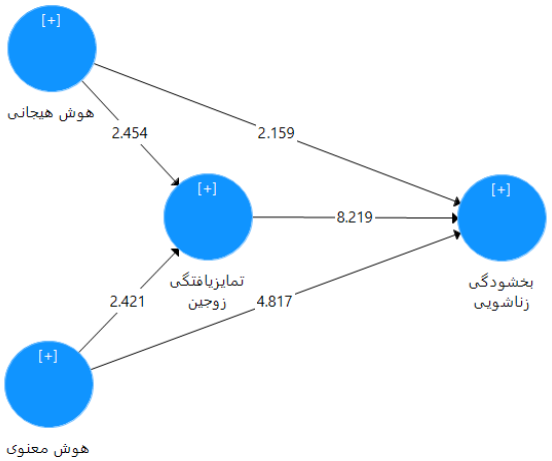
متغیرها	۱	۲	۳	۴
هوش هیجانی	۱			
هوش معنوی	۰/۴۵۱*	۱		
تمایزیافتگی	۰/۱۳۷*	−۰/۱۴۸*	۱	
بخشودگی زناشویی	۰/۱۸۳*	۰/۴۵۱*	۰/۳۴۸*	۱

همان‌طور که در جدول فوق مشاهده می‌شود رابطه بین متغیرهای پژوهش با استفاده از ماتریس همبستگی نشان داده شده است. در ادامه برای بررسی مدل مفهومی تحقیق از مدل‌سازی PLS-SEM استفاده شده است. ضرایب مسیر در حالت استاندارد هستند و مقدار آن‌ها بین ۱- تا ۱+ تغییر می‌کنند. هرچه مقدار ضریب مسیر به یک و یا منفی یک نزدیک‌تر باشد تأثیرگذاری آن مسیر بیشتر است. ضرایب استاندارد مدل‌های بیرونی (بارهای عاملی) به‌نوعی نشان‌دهنده اعتبار سازه است. ضرایب مسیر مدل‌های بیرونی بین ۰ تا ۱ تغییر می‌کنند. برای اینکه مدل‌های انعکاسی از برازش خوبی برخوردار باشند باید بارهای عاملی بیشتر از ۰/۷ باشد. در مدل ساختاری اولیه پژوهش، تعدادی از گویه‌ها بار عاملی کمتر از ۰/۷ که با حذف گویه‌های ضعیف‌تر مدل اصلاح‌شده به دست می‌آید. در مدل ساختاری نهایی همه بارهای عاملی مدل‌های بیرونی بیشتر از ۰/۷ است در مواردی که مقادیر بین ۰/۵ و ۰/۷ می‌باشد نیز با توجه به اینکه میزان متوسط واریانس استخراج‌شده این متغیر بالاتر از ۰/۵ می‌باشد لذا موردی ندارد. ضریب تعیین برای متغیرهای مفهومی درون‌زا محاسبه و داخل بیضی متغیر نشان داده شده است. لازم به ذکر است برای متغیرهای برون‌زا مقدار ضریب تعیین محاسبه نمی‌شود. در نمودار (۱) مدل ساختاری پژوهش در حالت معناداری بر اساس آمار t نشان داده شده است.

[Downloaded from rbs.mui.ac.ir on 2026-11-20]
[DOR: 20.1001.1.17352029.1400.19.3.14.5]
[DOI: 10.52547/rbs.19.3.529]

شکل ۲. مدل نهایی جهت بررسی و آزمون فرضیه‌ها در حالت استاندارد

شکل ۳. مدل نهایی جهت بررسی و آزمون فرضیه‌ها با مقادیر t

جدول ۳. مسیرهای مستقیم و غیرمستقیم متغیرهای پژوهش

فرضیه	مسیر	ضریب مسیر	t-Value	P-Value	نتیجه
۱	هوش هیجانی زوجین ⟵ بخشودگی زناشویی	۰/۱۰۲	۲/۱۵۹	۰/۰۲۹	تائید
۲	هوش معنوی زوجین ⟵ بخشودگی زناشویی	۰/۲۸۶	۴/۸۱۷	۰/۰۰۱	تائید
۳	هوش هیجانی زوجین ⟵ سطح تمایزیافتگی زوجین	۰/۲	۲/۴۵۴	۰/۰۱۴	تائید
۴	هوش معنوی زوجین ⟵ سطح تمایزیافتگی زوجین	-۰/۱۳۹	۲/۴۲۱	۰/۰۱۶	تائید
۵	سطح تمایزیافتگی زوجین ⟵ بخشودگی زناشویی	-۰/۳۴۸	۸/۲۱۹	۰/۰۰۱	تائید
۶	هوش هیجانی ⟵ سطح تمایزیافتگی ⟵ بخشودگی زناشویی	-۰/۰۷	۲/۲۹	۰/۰۲۲	تائید
۷	هوش معنوی ⟵ سطح تمایزیافتگی ⟵ بخشودگی زناشویی	۰/۰۴۸	۲/۴۲۱	۰/۰۱۶	تائید

بحث و نتیجه‌گیری

هدف از انجام پژوهش حاضر تدوین مدل علّی بخشودگی زناشویی بر اساس هوش هیجانی و هوش معنوی با نقش واسطه‌ای تمایزیافتگی بود. نتایج پژوهش نشان داد بین هوش هیجانی زوجین و بخشودگی زناشویی رابطه مستقیم وجود دارد. این یافته با نتایج غلامی (۱۵) و فینچام و بیچ (۲۸) همخوانی دارد. این پژوهش‌ها دریافتند: تنظیم شناختی هیجان و بخشودگی بین فردی ازجمله متغیرهای دخیل در سازگاری زناشویی دانشجویان متأهل هستند و قادر به پیش‌بینی معنی‌دار تغییرات مربوط به آن هستند. بین بخشش زناشویی و تنظیم هیجانی با کارآمدی خانواده رابطه مثبت معنی‌داری مشاهده می‌شود. آموزش هوش هیجانی میزان بخشودگی و سازگاری زناشویی را افزایش می‌دهد. آموزش تصویرسازی ارتباطی به‌طور معناداری باعث افزایش دیدگاه درکی و بخشودگی زنان آسیب‌دیده خیانت زناشویی شد. زوج‌ها در مراحل اولیه بخشودگی (مانند تجربه سردرگمی، کناره‌گیری از همسر، تلافی‌جویی) سطوح پایین‌تری از کیفیت رابطه زناشویی را گزارش دادند، درحالی‌که زوج‌هایی که در مراحل نهایی بخشودگی قرار داشتند (مانند فرونشانی خشم، تجربه هیجانی مثبت نسبت به همسر) سطوح بالاتری از کیفیت رابطه زناشویی را نشان دادند. در تبیین این یافته‌ها می‌توان گفت: افرادی که دارای هوش هیجانی بالایی هستند توانایی ارزشیابی شناسایی و ابراز هیجانات خود را دارند، می‌توانند هیجانات خود را اداره و تنظیم کنند و از هیجانات خود بهره‌وری کنند. این افراد توانایی اداره عواطف خود و دیگران را دارند و می‌دانند که بخشش چقدر بر تثبیت روابط بین‌فردی و دستیابی به آرامش تأثیر دارد. زوج‌هایی که دارای بخشش زناشویی بالایی هستند، توانایی مدیریت هیجانات خود به‌ویژه هیجانات مثبت و عواطف را دارند و ازاین‌رو بین این دو متغیر رابطه مثبت وجود دارد و معمولاً زوج‌های

[Downloaded from rbs.mui.ac.ir on 2026-11-20]
[DOR: 20.1001.1.17352029.1400.19.3.14.5]
[DOI: 10.52547/rbs.19.3.529]

دارای هوش هیجانی بالا بیشتر توانایی و اراده بخشش دیگران را دارند.

یافته دیگر این پژوهش نشان داد بین هوش معنوی زوجین و بخشودگی زناشویی رابطه مستقیم وجود دارد. این یافته با نتایج بیگی و همکاران (۲۹) و امانی و همکاران (۱۶) همخوانی دارد. نتایج پژوهش‌های مذکور نشان داده است که به ازای یک واحد تغییر در متغیر بهزیستی مذهبی، رضایت زناشویی ۰/۱۶۹ واحد بیشتر می‌شود و یا به ازای یک واحد تغییر در متغیر دلجویی، رضایت زناشویی ۰/۲۲۴ واحد افزایش می‌یابد. مؤلفه‌های معنی‌داری زندگی و فعالیت‌های اجتماعی مذهبی بالاترین ضریب همبستگی را با انسجام خانوادگی داشتند. همچنین مؤلفه فعالیت‌های اجتماعی مذهبی بیشترین ضریب همبستگی را با سازگاری خانوادگی نشان داد. هوش هیجانی با ضریب بتای ۰/۲۰ به‌طور معنی‌داری بخشودگی خود را پیش‌بینی می‌کند. هوش هیجانی با ضریب بتای ۰/۳۰ بخشودگی دیگران را به‌طور معناداری پیش‌بینی کرد. در تبیین این یافته‌ها می‌توان گفت: هوش معنوی شامل ویژگی‌هایی همچون: تفکر وجودی نقادانه، معناسازی شخصی، آگاهی متعالی و گسترش خودآگاهی هستند. افراد دارای هوش معنوی بالا با دیدی انتقادی و واقع‌بینانه به مسائل اطراف خود می‌نگرند، قدرت تفکر درونی و معنابخشی به پدیده‌ها دارند و از خودآگاهی بالایی برخوردارند و پیوسته آگاهی خود را گسترش می‌دهند، این افراد از سطحی‌نگری به دوراند و فراتر از افراد عادی نسبت به مسائل مشترک زندگی فکر می‌کنند، این روحیات باعث می‌شود تا نسبت به خطاهای دیگران با اغماض و چشم‌پوشی بیشتری برخورد کنند و بخشودگی آنان نسبت به هوش معنوی‌شان بالا رود.

از سویی یافته دیگر این پژوهش نشان داد بین هوش هیجانی زوجین و سطح تمایزیافتگی زوجین رابطه مستقیم وجود دارد. این یافته با نتایج رنجبر و همکاران (۳۰) و حاجی‌حسنی (۳۱) و طالبی و غباری بناب (۳۲) همخوانی دارد. نتایج این پژوهش‌ها حاکی از این است که بین متغیر تمایزیافتگی و هوش هیجانی افراد مطلقه و عادی ارتباط معنی‌داری وجود دارد. میزان تمایزیافتگی و هوش هیجانی در بین زنان مطلقه و زنان عادی دارای تفاوت معنی‌داری می‌باشد. افرادی که توانایی تمایزیافتگی و هوش هیجانی بیشتری هستند، باعث می‌شود در بسیاری مسائل از ایجاد مشکلات بیشتر در زندگی جلوگیری کنند و ازدواج پایداری داشته باشند. رابطه هوش هیجانی و استرس شغلی و نیز رابطه بین خود تمایزیافتگی با استرس شغلی منفی و معنی‌دار است. رابطه علی تمایزیافتگی و کیفیت زناشویی با میانجی‌گری هوش هیجانی که با استفاده از روش بوت استراپ ماکر و پریچر و هیز بررسی شد ازلحاظ آماری مثبت و معنی‌دار بودند. تمایزیافتگی، سبک‌های دلبستگی بزرگسالان و هوش هیجانی با رضایت زناشویی زوجین رابطه دارد. بین تمایزیافتگی و رضایت زناشویی، بین هوش هیجانی و تمایزیافتگی و بین هوش هیجانی و رضایت زناشویی رابطه مثبت معنادار وجود دارد. در تبیین این یافته‌ها می‌توان گفت: هوش هیجانی توانایی شناسایی، ابراز، مدیریت و تنظیم و بهره‌وری از هیجانات است، فردی که از هوش هیجانی بالایی برخوردار است، بهتر از دیگران نسبت به هیجانات مثبت و منفی خودآگاهی دارند، روش‌های مناسب در ابراز احساسات خود استفاده می‌کنند و می‌تواند از هیجانات خود در مسیر درست بهره‌مند گردد. زوجینی که دارای تمایزیافتگی هستند، خود را از دیگران متمایز می‌سازند، توانایی بالایی در تفکیک فرایندهای عقلی و احساسی و صمیمیت و خودمختاری خویش از دیگران دارند، آن‌ها می‌توانند افکار خود را بدون توجه به فشارهای اجتماعی بیان کنند و بنابراین با توجه به جایگاه فردی و اجتماعی که افراد دارای سطح تمایزیافتگی بالا، برای خود در نظر می‌گیرند، می‌توانند بر هیجانات خودکنترل و مدیریت داشته باشند، ازاین‌رو بین سطح تمایزیافتگی و هوش هیجانی زوجین رابطه مثبت وجود دارد. یافته دیگری که در این پژوهش به دست آمد این بود که بین هوش معنوی زوجین و سطح تمایزیافتگی زوجین رابطه مستقیم وجود دارد. این یافته با نتایج رجبی و همکاران (۱۹) همخوانی دارد. این پژوهش‌ها نتیجه گرفتند که بهزیستی معنوی هم به‌طور غیرمستقیم از طریق تقویت هوش هیجانی و تمایزیافتگی خود و هم به‌طور مستقیم می‌تواند رضایت زناشویی را تقویت کند. بهزیستی معنوی بر هوش هیجانی و نیز بر تمایزیافتگی خود مؤثر است. بهزیستی معنوی با ایجاد آرامش، امیدواری، معنادهی به زندگی و نگرش مثبت، موجب رضایت از زندگی می‌گردد. از میان مؤلفه‌های تمایزیافتگی، گسلش عاطفی و واکنش عاطفی به شکل مثبت و معنی‌دار جایگاه من به شکل منفی و معنادار و هوش معنوی به شکل منفی و معناداری قادرند که طلاق عاطفی را پیش‌بینی کنند. در تبیین این یافته‌ها می‌توان گفت هوش معنوی شامل ویژگی‌هایی نظیر تفکر وجودی نقادانه، معناسازی شخصی، آگاهی متعالی و گستردگی خودآگاهی است. فردی که دارای تفکر وجودی نقادانه است غالباً درباره ماهیت واقعیت‌ها سؤال می‌کند برای پی بردن به هدف یا

[Downloaded from rbs.mui.ac.ir on 2026-11-20]
[DOR: 20.1001.1.17352029.1400.19.3.14.5]
[DOI: 10.52547/rbs.19.3.529]

دلایل وجودی تلاش می‌کند، تفکر عمیق دارد، در مورد خود در روابط با دیگر موجودات می‌اندیشد و به یک قدرت یا نیروی برتر (خدا) عمیقاً فکر می‌کند. در ویژگی معناسازی شخصی، توانایی یافتن هدف‌های زندگی و کنترل استرس را دارد، در شکست‌ها به دنبال یافتن معانی است، بر اساس اهداف تصمیم‌گیری می‌کند، ویژگی آگاهی متعالی نشان‌دهنده توجه به ابعاد درونی، درک ارتباط عمیق خود با دیگران و توجه به جنبه‌های غیرمادی است و ویژگی گستردگی خودآگاهی که بعد دیگر هوش معنوی است، حکایت از ورود به سطح بالاتر خودآگاهی، کنترل خودآگاهی و استفاده صادقانه از توانایی‌ها است. این ویژگی‌ها موجب می‌شود تا فرد کمتر دچار متمایزسازی گردد و سطح تمایزیافتگی او کاهش پیدا کند. توجه به مسائل غیرمادی و عمیق‌اندیشی، افراد را از خودنگری و محدود اندیشی و برتری‌طلبی دور می‌سازد. همچنین نتایج نشان داد بین سطح تمایزیافتگی زوجین و بخشودگی زناشویی رابطه مستقیم وجود دارد. این یافته با نتایج کاظمیان و همکاران (۱۰) و چیارامیل لو منزساستر و مولت (۳۳) همخوانی دارد. این پژوهش‌ها به این نتایج دست یافتند متغیرهای تمایزیافتگی، معناداری زندگی و بخشودگی نقش مهمی در تبیین و پیش‌بینی واریانس رضایت زناشویی دارد. مسیرهای مستقیم تمایزیافتگی، روان‌رنجورخویی، بخشودگی به دلزدگی زناشویی ازلحاظ آماری معنی‌دار بودند. هم‌چنین مسیرهای مستقیم تمایزیافتگی، روان‌رنجورخویی و بخشودگی به تعارض زناشویی نیز معنی‌دار بودند. رابطه غیرمستقیم تمایزیافتگی، روان‌رنجورخویی و بخشودگی با دلزدگی زناشویی معنی‌دار بودند. عدم توانایی در بخشش با توافق پذیری، باز بودن نسبت به تجربه رابطه منفی و با گرایش‌های پارانوییدی رابطه مثبت داشت. بخشودگی با توافق‌پذیری رابطه منفی و با گرایش‌های پارانوییدی رابط مثبت داشت. بخشودگی با توافق‌پذیری رابطه مثبت معناداری را نشان داد. در تبیین این یافته‌ها می‌توان گفت افرادی که دارای سطح تمایزیافتگی بالایی هستند، نسبت به ویژگی‌ها، حقوق و جایگاه خود نگاه ویژه دارند و خود را از دیگران متمایز می‌سازند و این افراد بیش‌ازحد عاطفی هستند. در ابراز احساسات به دیگران مشکل دارند، برای شروع یک کار تشویق زیادی نیاز دارند. در اتفاقات زندگی معنای «چه کسی هستم» را از دست نمی‌دهند در برابر انتقاد آزرده می‌شوند، توانایی «نه» گفتن به دیگران را دارند، نگران آزرده شدن از سوی دیگران هستند و بیش از دیگران تحت تأثیر رفتارهای ناشایست و نامطلوب قرار می‌گیرند. این ویژگی‌ها مانع از بخشش دیگران می‌شود و معمولاً افراد دارای سطح تمایزیافتگی بالا، کمتر اهداف بخشش و گذشت هستند. نتایج دیگر این پژوهش نشان داد سطح تمایزیافتگی زوجین بر رابطه بین هوش هیجانی زوجین و بخشودگی زناشویی آنان اثر میانجیگری دارد. این یافته با نتایج گودرزی (۶) و رجبی و همکاران (۱۹)، همخوانی دارد. نتایج این پژوهش‌ها، نشان‌دهنده آن بود که تمایزیافتگی و عملکرد خانواده پیش‌بین منفی برای خیانت زناشویی هستند ولی دلزدگی زناشویی نقش مثبتی در پیش‌بینی خیانت دارد. مسیرهای مستقیم تمایزیافتگی، نورزگرایی، بخشندگی و تعارض زناشویی به دلزدگی زناشویی و همچنین مسیرهای مستقیم تمایزیافتگی، نورزگرایی و بخشندگی به تعارض زناشویی نیز معنادار بودند. رابطه غیرمستقیم تمایزیافتگی، نورزگرایی و بخشندگی با دلزدگی زناشویی از طریق تعارض زناشویی نیز معنادار به دست آمدند. هوش هیجانی و تمایزیافتگی خود متغیرهای واسطه پاره‌ای می‌باشند. زیرا بهزیستی معنوی هم به‌طور غیرمستقیم از طریق تقویت هوش هیجانی و تمایزیافتگی خود و هم به‌طور مستقیم می‌تواند رضایت زناشویی را تقویت کند. بهزیستی معنوی بر هوش هیجانی و نیز بر تمایزیافتگی خود مؤثر است از سویی رضایت زناشویی نیز تحت تأثیر هوش هیجانی و تمایزیافتگی خود قرار دارد. بهزیستی معنوی با ایجاد آرامش، امیدواری، معنادهی به زندگی و نگرش مثبت، موجب رضایت از زندگی می‌گردد. میان هوش هیجانی و مؤلفه‌های مهارت‌های درون فردی، سازگاری، کنترل استرس باکیفیت زندگی زوجین رابطه مثبت معناداری و جود دارد. میان تمایزیافتگی و مؤلفه‌های واکنش‌پذیری عاطفی و گریز عاطفی رابطه مثبت و میان جایگاه من با تحریف‌های شناختی زوجین رابطه منفی معناداری وجود دارد. میان تمایزیافتگی و مؤلفه‌های واکنش‌پذیری عاطفی، گریز عاطفی و هم آمیختگی با دیگران رابطه منفی و میان جایگاه من باکیفیت زندگی زوجین رابطه مثبت معناداری وجود دارد. تأثیر مستقیم تمایزیافتگی و هوش هیجانی و تأثیر غیرمستقیم سبک دلبستگی تائید شد. در تبیین این یافته‌ها می‌توان گفت رابطه بین تمایزیافتگی و بخشودگی منفی است و در مقابل رابطه بین هوش هیجانی و سطح تمایزیافتگی مثبت است بنابراین هوش هیجانی بالا، سطح تمایزیافتگی را بالا می‌برد و سطح تمایزیافتگی، میزان بخشودگی زناشویی را کاهش می‌دهد، ازاین‌رو سطح تمایزیافتگی اثر میانجیگری بین هوش هیجانی و بخشودگی زناشویی ایجاد می‌کند. هوش هیجانی و بخشودگی

[Downloaded from rbs.mui.ac.ir on 2026-11-20]
[DOR: 20.1001.1.17352029.1400.19.3.14.5]
[DOI: 10.52547/rbs.19.3.529]

به‌طور مستقیم رابطه مثبت دارند، زیرا هرقدر زوجین درک و کنترل بیشتری بر هیجانات خود داشته باشند، بهتر می‌توانند بر خشم و نفرت خود کنترل داشته باشند و از خطاهای دیگران گذشت کنند، اما وقتی سطح تمایزیافتگی، کنترل و ابراز هیجانات را در مسیر خود تمایزسازی منحرف می‌کنند مانع از بخشش طرف مقابل می‌گردند و فرد از هوش هیجانی خود در اثبات ویژگی‌های خاص، خود استفاده می‌کند و درنتیجه بخشودگی زناشویی کاهش می‌یابد. آخرین یافته این پژوهش نشان داد سطح تمایزیافتگی زوجین بر رابطه بین هوش معنوی زوجین و بخشودگی زناشویی آنان اثر میانجیگری دارد. این یافته با نتایج ساداتی و همکاران (۳۴) همخوانی دارد. نتایج این پژوهش‌ها نشان داد، مؤلفه‌های باورهای غیرمنطقی ارتباطی و تمایزیافتگی فردی با نقش واسطه‌ای عملکرد جنسی و سرخوردگی زناشویی در گرایش به طلاق مردان رابطه دارد. سوری و همکاران (۳۵) از میان مؤلفه‌های تمایزیافتگی، گسلش عاطفی و واکنش عاطفی به شکل مثبت و معنی‌دار جایگاه من به شکل منفی و معنادار و هوش معنوی به شکل منفی و معناداری قادرند که طلاق عاطفی را پیش‌بینی کنند. مسیرهای مستقیم تمایزیافتگی، روان‌رنجوری، بخشودگی و تعارض زناشویی به دلزدگی زناشویی ازلحاظ آماری معنی‌دار بودند. همچنین مسیرهای مستقیم تمایزیافتگی، روان‌رنجوری و بخشودگی به تعارض زناشویی نیز معنی‌دار بودند. مؤلفه‌های تمایزیافتگی خود، سبک‌های هویت و هوش معنوی توانایی پیش‌بینی بهزیستی روان‌شناختی و مؤلفه‌های آن را دارند، همچنین مؤلفه‌های تمایزیافتگی خود، سبک‌های هویتی و هوش معنوی با مؤلفه‌های بهزیستی روان‌شناختی رابطه دارند. در تبیین این یافته‌ها می‌توان گفت همان‌طور که در بحث نتایج قبل بیان شد، هوش معنوی و سطح تمایزیافتگی رابطه منفی دارند و هرقدر زوجین دارای هوش معنوی بالاتری باشند، از میزان خودتمایزسازی آنان کمتر می‌شود، از سوی دیگر بین سطح تمایزیافتگی و بخشودگی زناشویی رابطه منفی وجود دارد و هرقدر سطح تمایزیافتگی زوجین بالاتر باشد، کمتر بخشودگی زناشویی دارند، هوش هیجانی موجب کاهش تمایزیافتگی می‌شود و از سوی دیگر کاهش تمایزیافتگی، موجب افزایش بخشودگی زناشویی می‌گردد، بنابراین تمایزیافتگی اثر میانجیگری مثبت بر رابطه بین هوش هیجانی و بخشودگی زناشویی ایجاد می‌کند.

تقدیر و تشکر

این مقاله برگرفته از رسالهٔ دکتری روان‌شناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد سنندج می‌باشد. بدین‌وسیله از اساتید راهنما و مشاور و تمامی کسانی که در انجام این پژوهش مشارکت داشتند، قدردانی و تشکر می‌گردد.

References

1. Allemand M, Amberg I, Zimprich D, Fincham FD. The role of trait forgiveness and relationship satisfaction in episodic forgiveness. Journal of Social and Clinical Psychology. 2007;26(2):199-217.
2. Niknam M, Fazeli SM. Investigating the Relationship between Forgiveness and Marital Satisfaction with the Spiritual Welfare of Parents of Middle School Girls in Tehran's District 9. The First National Conference on Applied Research in Education Processes: Minab; 2021. [Persian].
3. Morsali Z, Mootabi F, Sadeqi M. experience the forgiveness of betrayal and effective factors. Rooyesh-e-Ravanshenasi Journal(RRJ). 2019;8(4):177-84. [Persian].
4. Sheikh Esmaeili D, Hojjat Khah M, Morovati F, Hatamian P, Mesbah E. Prediction of Stress, Anxiety and Depression in Adolescents Based on Marital Forgiveness and Family Cohesion. Iranian Journal of Nursing Research. 2019;14(4):43-9. [Persian].
5. Orathinkal J, Vansteenwegen A. The effect of forgiveness on marital satisfaction in relation to marital stability. Contemporary family therapy. 2006;28(2):251-60.
6. Goodarzi M. Predicting the Probability of Marital Infidelity based on Self-differentiation, Family Function & Couple Burnout. Journal of counseling research. 2019;18(71):80-99. [Persian].
7. Klever P. Goal direction and effectiveness, emotional maturity, and nuclear family functioning. Journal of marital and family therapy. 2009;35(3):308-24.

[Downloaded from rbs.mui.ac.ir on 2026-11-20]
[DOR: 20.1001.1.17352029.1400.19.3.14.5]
[DOI: 10.52547/rbs.19.3.529]

8. Skowron EA, Dendy AK. Differentiation of self and attachment in adulthood: Relational correlates of effortful control. Contemporary family therapy. 2004;26(3):337-57.
9. Hosseini Ghidari A, Goodarzi M, Ahmadian H, YarAhmadi Y. Presenting a causal model of divorce in married men referred to counseling centers based on irrelevant communication beliefs and individual differentiation with the mediating role of sexual function and marital frustration. Journal of Psychological Science. 2020;19(87): 361-74. [Persian].
10. Kazemian Moghaddam K, Mehrabizadeh Honarmand M, Kiamanesh AR, Hoseinian S. The Role Of Differentiation, Life Meaningfulness And Forgiveness in Predicting Marital Disaffection In The Married Female Students. Scientific Research Quarterly of Woman and Culture. 2017;9(33):35-50. [Persian].
11. Yazdani Tahmoursati M. The causal relationship between differentiation, neuroticism and generosity with marital boredom due to marital conflict. First National Conference on Humanities and Development; Shiraz, Payame Noor University of Fars Province-Iran New Education Development Center (Metana). 2020. [Persian].
12. Ranjbar M, Zarein F, Mahmoudi E,. Emotional intelligence and differentiation in divorced and normal women. Third International Conference on Research in Psychology, Counseling and Educational Sciences, Permanent Secretariat of the Conference; Tehran 2020. [Persian].
13. Sadati A, Mehrabizadeh Honarmand M, Sudani M. The causal relationship between differentiation, neuroticism and forgiveness with marital boredom mediated by marital conflict. Journal of Family Psychology. 2014;1(2):68-55. [Persian].
14. Salovey P, Grewal D. The science of emotional intelligence. Current directions in psychological science. 2005;14(6):281-5. [Persian].
15. Gholami M. Investigating the Simple and Multiple Relationship between Marital Forgiveness and Emotion Regulation with Family Efficiency in Married Female Students of Islamic Azad University of Ilam. 3rd Iranian Conference on Psychology, Educational Sciences and Sociology; Tehran 2020. [Persian].
16. Amani M, Shiri E, Rajabi S. The Role of Spiritual and Emotional Intelligence in Predicting of Students Forgiveness. Knowledge & Research in Applied Psychology. 2017;15(55):73-80. [Persian].
17. Staub E, Pearlman LA, Gubin A, Hagengimana A. Healing, reconciliation, forgiving and the prevention of violence after genocide or mass killing: An intervention and its experimental evaluation in Rwanda. Journal of social and clinical psychology. 2005;24(3):297-334.
18. Parandeh A, Izadi A, Ebadi A, Ghanbari M. Relationship between Spiritual Intelligence and Organizational Commitment in Nurse Managers in Military Hospitals. Journal of Military Psychology. 2011;2(6):69-78. [Persian].
19. Rajabi S, Alimoradi K, Moradi N. The relationship between structurals of spiritual well-being and marital satisfaction with the mediating role of emotional intelligence and self-differentiation. Psychological Methods and Models. 2017;8(28):19-48. [Persian].
20. Chung MS. Pathways between attachment and marital satisfaction: The mediating roles of rumination, empathy, and forgiveness. Personality and Individual Differences. 2014 Nov 1;70:246-51.
21. Rajabi G, Harizavi M, Taghipour M. Evaluating the model of the relationship between self-compassion, marital empathy, and depression with mediating marital forgiveness in Female. Biannual Journal of Applied Counseling. 2017;6(2):1-22. [Persian].
22. King D. The spiritual intelligence self-report inventory (SISRI-24). Retrieved from. 2008.
23. Moalemi S, Raghibi M, Salary Daragi Z. Comparison of spiritual intelligence and mental health in addicted and non-addicted people. s Medical of University Sadoughi Shaheed of J. 2010;18(3): 234-42. [Persian].
24. Schutte N. Schutte self-report emotional intelligence test (sseit). Preuzeto. 1998;8:2017.

[Downloaded from rbs.mui.ac.ir on 2026-11-20]
[DOR: 20.1001.1.17352029.1400.19.3.14.5]
[DOI: 10.52547/rbs.19.3.529]

25. Pollard MW, Anderson RA, Anderson WT, Jennings G. The development of a family forgiveness scale. Journal of Family Therapy. 1998;20(1):95-109.
26. Skowron EA, Friedlander ML. The Differentiation of Self Inventory: Development and initial validation. Journal of counseling psychology. 1998;45(3):235.
27. Skowron EA. The role of differentiation of self in marital adjustment. Journal of Counseling Psychology. 2000;47(2):229.
28. Fincham FD, Hall J, Beach SR. Forgiveness in marriage: Current status and future directions. Family Relations. 2006;55(4):415-27.
29. Beygi A, Mohammadifar MA, Najafi M, Rezayi AM. Relationship of Spirituality and Forgiveness with Family Cohesion and Adaptability in Veterans. 2. 2016;8(1):33-9. [Persian].
30. Ranjbar M, Zarein F, Mohammadi E. Emotional Intelligence and Differentiation in Divorced and Normal Women. Third International Conference on Research in Psychology, Counseling and Educational Sciences; Tehran 2020.
31. Hajihassani M. Job Stress in Shahrekord University Staff: Predictive Role of Emotional Intelligence and Self-Differentiation. occupational hygene and health promotion journal. 2018;2(2):103-11. [Persian].
32. Talebi M, Ghobari Bonab B. A Study of the Relationship of Self-differentiation and Emotional Intelligence with Investigating the Relationship of Self-differentialton and Emotional Intelligence with Marital Satisfaction in Shahroud Counseling certers . Women and Family Studies. 2012;5(18):15-32. [Persian].
33. Chiaramello S, Sastre MTM, Mullet E. Seeking forgiveness: Factor structure, and relationships with personality and forgivingness. Personality and Individual Differences. 2008;45(5):383-8.
34. Sadati SE, Mehrabizadeh Honarmand M, Soodani M. The causal relationship of differentiation, neuroticism, and forgiveness with marital disaffection through mediation of marital conflict. Journal of Family Psychology. 2021;1(2):55-68. [Persian].
35. Suri G, Karimi Nejad K, Ghanbari V, Karimian S. The Role of Self-Differentiation and Spiritual Intelligence in Predicting Emotional Divorce. The First International Conference on New Studies in the Field of Educational Sciences, Psychology, and Social Studies in Iran; Qom: Permanent Secretariat of the Conference. 2016. [Persian].

[Downloaded from rbs.mui.ac.ir on 2026-11-20]
[DOR: 20.1001.1.17352029.1400.19.3.14.5]
[DOI: 10.52547/rbs.19.3.529]